

”Beheerplan Begraafplaatsen Harderwijk”

Opdrachtgever:
Gemeente Harderwijk
Datum: december 2021

Beheerplan begraafplaatsen

Harderwijk

Status	Definitief concept
Contactpersoon gemeente	dhr K.J. Bakema
Rapport opgesteld door	DG Groep [*] bv Helsinkilaan 6b 3446 AH Woerden
	tel 0172 213460 e-mail info@dggroep.nl internet www.dggroep.nl
Opdrachtnummer	174_037
Redactie en advies	M.E. van de Ven
Auteurs	J.Vlijm, R.P.C. van Drunen K.J. Bakema, M.E. van de Ven
Datum	December 2021

DG Groep b.v. is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de DG Groep b.v.. Opdrachtgever vrijwaart de DG Groep b.v. voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© DG Groep[®] b.v.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever hierboven aangegeven en is haar eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de DG Groep b.v., noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Samenvatting

Beheer en onderhoud van de begraafplaatsen is een kerntaak van de gemeente. Een kwalitatief goede begraafplaats draagt bij aan het welzijn van onze bewoners. Dit beheerplan beschrijft de aspecten van beheer en onderhoud van de begraafplaatsen in Harderwijk. Er wordt inzicht gegeven in hoe en wanneer wij onze middelen inzetten om onze begraafplaatsen in stand te houden en op welke (beeld)kwaliteit wij beheren. Daarmee wordt ook helder wat het beheer van de begraafplaatsen kost en hoe deze kosten zich verhouden tot het beschikbare budget. Daarnaast vinden we het ook belangrijk dat begraven voor iedereen betaalbaar blijft en we de tarieven op een gelijkwaardig niveau willen handhaven.

In 2008 zat duurzaamheid nog niet in ons handelen. Toentertijd waren de uitgangspunten voor het duurzaamheidsbeleid nog niet opgenomen in de exploitatie van de begraafplaatsen.

Daarnaast is de maatschappij veranderd en vraagt ons het hoofd te bieden aan alle uitdagingen naast het recht doen aan de beleidsuitgangspunten, daarom hebben we het beheer van de begraafplaatsen gekoppeld aan een viertal thema's.

Begraafplaatsen – een bijzonder plek in de stedelijke perspectief; Afscheid en gedenken met respect en waardigheid; Veranderende maatschappij en individuele keuzes en Eerlijke kosten toerekening.

Deze thema's zijn richtinggevend voor onze dienstverlening en het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen voor de komende jaren. Door deze thema's te gebruiken als richtlijnen denken we nabestaanden en inwoners van Harderwijk een plek te bieden om zo op een respectvolle manier afscheid te nemen en te gedenken.

Met de opening van de Elzenhof hadden we in 2003 het beeld dat we naar 1 begraafplaats - met bijbehorend onderhoudsniveau en bedrijfsvoering - zouden groeien. Onze verwachting was dat er slechts bijzettingen in bestaande graven op Oostergaarde zouden plaatsvinden, maar door het ruimen van graven kwamen er graven beschikbaar.

De gemeente Harderwijk onderhoud daarmee niet 1 maar 2 begraafplaatsen volledig en het onderhoud is op het hoogste kwaliteitsniveau. Dat geeft hogere lasten dan voorzien.

Begraven is niet meer kostendekkend, dit komt mede omdat er meer wordt gecremeerd dan begraven. Op 100 begrafenisson zijn er 70 crematies en wordt op de begraafplaats uitgestrooid dan wel de urn bijgeplaatst. Onze kostendekkendheid (er zijn meer lasten dan baten) schommelt momenteel rond de 95% voor de afgelopen tien jaar, de laatste twee jaar is de kostendekkendheid ongeveer 83%, en met dit beheerplan willen wij college en raad inzicht bieden hoe onze kosten zijn opgebouwd en welke oplossingsrichtingen wij zien. Om zo tot een gezonde bedrijfsvoering te komen waarbij betaalbaarheid, aandacht en respect voor de nabestaanden voorop staat.

Inhoud

Samenvatting 3

1 Inleiding 5

- 1.1 Begraafplaatsen in Harderwijk 5*
- 1.2 Waarom een beheerplan Begraafplaatsen? 6*
- 1.3 Wetgeving en gemeentelijke regelgeving 6*
- 1.4 Doel beheerplan 7*
- 1.5 Plaats beheerplan in de beleidscontext en gemeentelijke beleidsuitgangspunten 7*
- 1.6 Uitgangspunten bedrijfsvoering beheer 7*

2 Vereisten begraafplaatsen, terug- en vooruitblik 9

- 2.1 Huidige stand 9*
- 2.2 Terugblik 9*
- 2.3 Vooruitblik 10*

3 De kosten van begraven 12

- 3.1 De kosten van onze begraafplaatsen 12*
- 3.2 Huidige begroting 12*

4 Begraafplaatsen en de bedrijfsvoering hoe nu verder 15

- 4.1 Inleiding 15*
- 4.2 Begraafplaatsen een bijzondere plek in stedelijk perspectief 15*
- 4.3 Afscheid en gedenken met respect en aandacht 16*
- 4.4 Veranderende maatschappij en steeds meer individuele keuzes 16*
- 4.5 Eerlijke kosten toerekening 17*

5 Toekomstbestendige begraafplaatsen 18

- 5.1 Oplossingsrichtingen 20*

6 BIJLAGEN 23

- 6.1 Plattegrond Oostergaarde en bijbehorend areaal 23*
- 6.2 Plattegrond Elzenhof en bijbehorend areaal 24*
- 6.3 Plattegrond Beth Chaim en bijbehorend areaal 25*
- 6.4 Geraamde kosten 26*

Bronnen 28

1 Inleiding

1.1 Begraafplaatsen in Harderwijk

In Harderwijk zijn vier begraafplaatsen: De Oostergaarde aan het Oosteinde, De Elzenhof aan de Walstein, de Joodse begraafplaats “Beth Chaim” aan het Veldkamp (plattegronden zie bijlage) en Sonnevanc.

Sinds 1 januari 2003 is de Elzenhof als “nieuwe” begraafplaats in gebruik genomen. Zowel op de Elzenhof als de Oostergaarde wordt begraven. De meeste begrafenissen vinden plaats op de Oostergaarde, maar de meeste graven zijn uitgegeven op de Elzenhof.

Op Oostergaarde worden uitgiftes gedaan t.b.v. een bijzetting in een bestaand graf en zijn (door afstand doen) ook nieuwe graven mogelijk. De Joodse begraafplaats “Beth Chaim” is een gemeentelijk monument, er wordt incidenteel bijgezet en is in eigendom van de stichting en in beheer bij de gemeente. Sonnevanc is particulier.

De begraafplaatsen bieden voor alle geloven, maar ook alle leeftijden een plek. Van het ongeboren kind tot mensen op hoge leeftijd. Harderwijk is met haar foetus gedenkplek bijzonder in Nederland. De belangrijkste uitvaartrituelen vertegenwoordigd op de begraafplaatsen zijn christelijk (protestants, katholiek), islamitisch en joods. De begraafplaatsen zijn altijd toegankelijk voor nabestaanden om op elk moment dat daar behoefte aan is, zij hun dierbaren kunnen bezoeken. Ook hierin is Harderwijk bijzonder.

In de Wet op de lijkbezorging staat dat gemeenten een gemeentelijke begraafplaats moeten hebben. Het beheer van onze gemeentelijke begraafplaatsen wordt door ons zelf uitgevoerd. Daardoor hebben we direct invloed op het waardig afscheid nemen en een plek die recht doet aan de nabestaanden opdat zij hun dierbaren kunnen gedenken.

1.2 Waarom een beheerplan Begraafplaatsen?

Het beheer van de begraafplaatsen is een taak van de gemeente. De gemeente legt eer in de verzorging en begeleiding van de begrafenis op een waardige wijze te faciliteren. En ook de jaren daarna onderhoud de gemeente de begraafplaatsen. Voor het zorgvuldig beheer van de begraafplaatsen zijn kaders en beleidsdoelen noodzakelijk.

Het laatste beheerplan begraafplaatsen stamt uit 2008. Dat het nieuwe plan 12 jaar op zich liet wachten, kwam mede door de discussie over een eventueel eigen crematorium voor Harderwijk (2014). Om een integraal beleid te formuleren is de uitkomst van deze discussie eerst afgewacht. Algemeen is het al jaren zo, dat er meer gecremeerd wordt dan begraven. De landelijke verhouding is 65% cremen en 35% begraven, in Harderwijk is dat 67% - 33%.

Omdat de omliggende crematoria op grote afstand van de gemeente liggen (Lelystad 23 km, Amersfoort 31 km, Apeldoorn 35 km en Zwolle 43 km) is overwogen een eigen crematorium te realiseren. Bij de uiteindelijke aanbesteding bleken er geen gegadigden te zijn voor de exploitatie van een crematorium op de voorkeurslocatie.

Vanuit de behoefte om een meerjarenperspectief te hebben op het beheer, de dienstverlening en kostendekkendheid van onze begraafplaatsen is nu een nieuw beheerplan noodzakelijk.

1.3 Wetgeving en gemeentelijke regelgeving

In de Wet op de lijkbezorging (WLB) is nauwkeurig vastgelegd welke zorg de houder van de begraafplaats moet verlenen aan de lijkbezorging. Hierin is geregeld welke procedures er doorlopen moeten worden na het overlijden, aan welke eisen een begraafplaats moet voldoen, hoe de begraven persoon of de as geregistreerd moet worden en de rechten van de nabestaanden. Het laatste is van bijzonder belang bij herstel van grafmonumenten: hiervoor moet altijd toestemming worden gevraagd aan de rechthebbende van een graf.

Harderwijk heeft een begraafplaatsverordening. Hierin zijn de rechten voor de nabestaanden – “rechthebbenden” geregeld. De laatst geldende regeling is op 28 december 2019 aangenomen - *Verordening van de gemeenteraad van de gemeente Harderwijk houdende regels omtrent de heffing en invordering van begraafplaatsrechten* (Verordening begraafplaatsrechten 2020).

Op de begraafplaatsen kennen we twee typen graven, de particuliere en de algemene graven.

- In particuliere graven (ook wel familiegraven genoemd) worden slechts personen behorend tot eenzelfde familie begraven. De locatie kan men met de beheerder van de begraafplaats uitzoeken.
- In een algemeen graf worden maximaal drie overledenen begraven, die meestal vreemden van elkaar zijn. De gemeente kiest de plek van een algemeen graf.

Na een crematie elders kan de urn van de overledene in Harderwijk in een nis een muur of graf worden bijgezet of kan de as worden uitgestrooid (De Elzenhof en de Oostergaarde hebben een strooiveld). De gemeente Harderwijk verleent hiervoor rechten voor 10 jaren, telkens met 5 jaar te verlengen, of voor onbepaalde tijd.

1.4 Doel beheerplan

Dit beheerplan geeft inzicht in de bedrijfsvoering en biedt een samenhangend overzicht van de kaders voor het beheer van de begraafplaatsen. Ook brengen wij de kostendekkendheid in beeld.

Hoofddoel is om gedragen uitgangspunten voor het beheer en het kwaliteitssysteem vast te stellen, het gaat daarbij om:

- a) inzicht te geven in de prestatie en het streefniveau van gemeente Harderwijk voor het beheer van de begraafplaatsen;
- b) een overzicht te bieden van de beheerkosten voor de begraafplaatsen, aansluitend op het gewenste beeld en de gewenste kwaliteit;
- c) aan te geven welke ontwikkelingen voor het beheer plaatsvinden met hun financiële gevolgen;
- d) een overzicht te geven van de arealen die beheerd worden.

1.5 Plaats beheerplan in de beleidscontext en gemeentelijke

beleidsuitgangspunten

Dit beheerplan staat op zichzelf, maar hoort bij de verschillende beleidsplannen die voor de openbare ruimte bestaan zoals bestemmings- en inrichtingsplannen. Samen met het college programma 'Aanpakken met ambitie', de themabegroting 2019-2022, de kadernota 2020-2023, de vastgestelde notitie beleidsuitgangspunten begraafplaatsen en raadsbesluiten vormen zij uitgangspunten voor dit beheerplan. Deze beleidsuitgangspunten staan centraal in ons handelen.

De specifieke technische en financiële uitwerking voor begraafplaatsen krijgt vorm in dit beheerplan.

Harderwijk beheert de begraafplaatsen op een planmatige wijze en in samenhang met het integrale beleid voor alle gemeentelijke programma's die uitvoering geven aan het geformuleerde beleid met bijbehorend begrotingsprogramma.

Onze bewoners en bezoekers mogen verwachten dat de begraafplaatsen er steeds verzorgd en netjes uitzien, we onderhouden op beeldkwaliteit A. Wij vinden het belangrijk dat naast de hoge dienstverlening, de begraafplaats er altijd netjes en verzorgd uit ziet.

Met eigen bedrijfsvoering hebben we continue controle om het gewenste hoge service niveau te kunnen bieden en kunnen wij direct schakelen en inspelen op omstandigheden om de nabestaanden een zo waardig mogelijk afscheid te bieden. Deze benadering komt tot uiting in dit beheerplan.

1.6 Uitgangspunten bedrijfsvoering beheer

Een goede bedrijfsvoering is noodzakelijk voor het effectief en efficiënt uitvoeren van het beleid. We toetsen onze werkwijze voortdurend aan de aspecten kennis, kosten en service.

Als belangrijkste is het controle hebben op het hoge service niveau. Wij leggen er eer in de begrafenis zo waardig mogelijk te laten verlopen, dus goed sturen en snel schakelen zijn hierbij wezenlijk omdat begrafenissen niet te plannen zijn.

Op de begraafplaatsen doen wij het meeste zelf, slechts enkele onderdelen worden uitbesteed. De afweging voor de verschillende diensten (zelf doen of uitbesteden) wordt gewogen aan de hand van drie factoren. Begraafplaatsen zijn niet BTW compensabel en bij uitvoering in eigen beheer hebben we het BTW voordeel. Bij het realiseren van milieudoelen maken we altijd een maatschappelijke afweging van de kosten op de korte en middellange termijn.

Dienstverlening

De bedrijfsvoering voor het beheer van de begraafplaatsen is servicegericht en heeft drie belangrijke uitgangspunten: maatschappelijke betrokkenheid, lokale betrokkenheid en milieu (duurzaamheid). Juist bij begraafplaatsen vinden wij de kwaliteit van dienstverlening ontzettend belangrijk. Een uitvaart is een zeer emotionele aangelegenheid en niet iets dat je kunt proef draaien of over kunt doen.

Kennis

Het beheer van de begraafplaatsen in de gemeente Harderwijk wordt grotendeels door eigen personeel en deels door private partijen uitgevoerd. Dit heeft als voordeel dat de gemeente de vakkennis in huis houdt en hiervoor niet afhankelijk is van externe partijen. Door het grootste deel van het beheer zelf te blijven doen houdt Harderwijk voldoende kennis in huis om het beheer effectief te kunnen sturen.

Kosten

De beheercalculaties in dit beheerplan zijn gemaakt op basis van marktprijzen en onafhankelijk van wie het beheer uitvoert. Zo kunnen we de kosten van onze eigen dienst en die van aannemers aan elkaar spiegelen. Hiermee hebben we een ideale thermometer voor het efficiënt beheren van de begraafplaatsen. Daarnaast is een begraafplaats niet BTW compensabel en is bij uitvoer in eigen beheer dit een voordeel.

2 Vereisten begraafplaatsen, terug- en vooruitblik

2.1 Huidige stand

Wij onderhouden de Elzenhof en de Oostergaarde op beeldkwaliteit A, wij vinden dat onze begraafplaatsen te alle tijden verzorgt en netjes moeten zijn.

De periode van overlijden van een dierbaar persoon wordt gekenmerkt door droefenis en verdriet. Daarom vinden wij een hoge dienstverlening essentieel, juist bij een uitvaart moet alles in orde zijn. Daar hoort ook bij dat er vooraf een graf kan worden uitgezocht en de ter aarde bestelling met voorlopen wordt begeleid. Wij leggen er een eer in de verzorging en begeleiding van de begrafenis op een waardige wijze te regelen en dat geldt ook voor de jaren daarna.

De vereiste 100% kostendekkendheid is echter niet haalbaar, door realistisch ramen komen wij nu op ca. 95 % over de afgelopen 10 jaar, maar de laatste twee jaar is dit 83%.

2.2 Terugblik

Evaluatie 2008

In 2008 is de realisatie van de begraafplaats de Elzenhof geëvalueerd en zijn de tarieven 2002 t/m 2006 voor beide begraafplaatsen gezien om de exploitatie vanaf 2009 “realistisch” te ramen. Deze evaluatie is op 29 januari 2009 in de raad behandeld.

In verband met de oplopende tekorten zijn toen bezuinigingsvoorstellen gedaan, de belangrijkste uitkomsten toen waren:

- Vanaf 2008 is in twee stappen een indexatie van 16,8% doorgevoerd, maar ondanks deze verhoging blijven de tekorten op lopen. Het aantal begrafenissen is minder dan aangenomen en daardoor blijft de opbrengst lager dan oorspronkelijk geraamd.
- Het schoonmaken van de monumenten was als bezuinigingsmaatregel opgevoerd, dit hebben we niet kunnen uitvoeren door de contractuele verplichtingen die hieraan ten grondslag lag, naast het ongewenste effect op de beeldkwaliteit.
- Het beheer en onderhoud van de paden is op het verlaagde C niveau uitgevoerd. Vooralsnog liggen de paden op de begraafplaatsen er nog goed bij onder andere door gunstige aanbestedingen.
- Vanaf 2010 worden kosten in rekening gebracht voor het gebruik van een geluidsinstallatie bij het graf en huur voor het gebruik van de aula.

Beleidsnotitie 2014 & crematorium

In 2014 is de beleidsnotitie uitgangspunten begraafplaatsen vastgesteld. Onderdeel van deze beleidsnotitie was het realiseren van een gelegenheid tot cremeren in Harderwijk. In eerste instantie op de Elzenhof omdat daar diverse voorzieningen al aanwezig zijn. Uiteindelijk is de Ceintuurbaan aangewezen als een geschikte locatie voor een crematorium geëxploiteerd door de markt. Bij de aanbesteding in 2019 is geen inschrijving gedaan door de markt. Ondertussen zien we ook dat de markt verzadigd is en dat de capaciteit van crematoria's groter is als het aanbod.

Prognoses en achterblijvende inkomsten

De daadwerkelijke cijfers blijven achter bij de prognose. Steeds meer mensen kiezen voor cremeren. Daarbij zien we dat ook steeds meer graven terug komen of graven geruimd worden. Hierdoor neemt het totaal aantal uitgegeven graven ook minder toe als verwacht. We zien dat sinds 2017 de exploitatie op basis van jaarrekening uitkomt op ca 95%.

Realistisch ramen inkomsten

in 2018 zijn in de meerjarenbegroting op basis van de wettelijke financiële spelregels de inkomsten realistisch geraamd. Dit betekent dat de afgelopen jaren, maar zeker in 2019 en 2020 de begroting voor de begraafplaatsen niet meer kostendekkend is. De kostendekkendheid van de begraafplaatsen voor de afgelopen 2 jaar is momenteel 83% op begrotingsbasis.

Niet 1 maar 2 begraafplaatsen in gebruik

In voorgaande jaren had men het idee dat met de komst van de Elzenhof er niet of nauwelijks nog begraven zou worden op de Oostergaarde. In alle prognoses hield men rekening met 1 belangrijke begraafplaats. Onze verwachting was dat er slechts bijzettingen in bestaande graven op Oostergaarde zouden plaatsvinden, maar door het ruimen van graven kwamen er graven beschikbaar. En het blijkt dat mensen nog steeds graag op de Oostergaarde worden begraven (gemiddeld 150 per jaar) en daarmee moet de gemeente niet 1 maar 2 begraafplaatsen volledig onderhouden. Dat geeft hogere lasten dan voorzien.

Verbouwing werkplaats Oostergaarde

In 2018 is de werkplaats Oostergaarde verbouwd. De verbouwing was hoogst noodzakelijk om te voldoen aan wettelijke eisen. De verbouwing is conform planning en binnen de kaders uitgevoerd. We beschikken nu over een plek die voldoet aan de eisen van nu voor een effectieve en efficiënte dienstverlening.

Nieuwe Technieken in zowel Elzenhof als Oostergaarde

De afgelopen jaren zijn de wensen rondom uitvaarten sterk veranderd. Men wil graag filmpjes, muziek en presentaties kunnen afspelen. We hebben daarom de afgelopen jaren in beide aula's beeld en geluidsapparatuur geplaatst die voldoet aan deze wensen. Op beide locaties is dat nu mogelijk.

Dit is toen tegelijkertijd meegenomen bij de verbouwing aula Oostergaarde in 2019. Vanwege de corona maatregelen heeft er nog geen officiële opening plaatsgevonden. De aula is prachtig geworden en binnen de planning en kaders gerealiseerd. De aula is weer een plek waar kleine gezelschappen waardig afscheid kunnen nemen van nabestaanden.

2.3 Vooruitblik

Onze overheid stelt steeds zwaardere eisen aan gemeenten, waarbij vooral de kostendekkendheid van gemeentelijke exploitaties wordt gekeken. Men streeft er naar dat zo min mogelijk algemene middelen vanuit het gemeentefonds naar gemeentelijke exploitaties vloeien. Dit geldt ook voor onze begraafplaatsen.

Al vele jaren zijn er zorgen over de exploitatie van onze begraafplaatsen, het aantal begravingen staat onder druk en daarmee samenhangend de inkomsten.

College en raad zijn bij de evaluatie over de ontwikkeling exploitatie begraafplaatsen op de hoogte gesteld en is de zorg uitgesproken dat het tekort de komende jaren verder toe zou nemen.

Begraafplaatsen halen hun belangrijkste inkomsten uit het verkopen van graven, maar tegenwoordig laten steeds meer mensen zich cremieren en komen er minder inkomsten binnen. De onderhoudskosten, en dat geldt voor elke gemeente, kosten dus in verhouding meer.

Daarnaast zijn in het verleden veel grafrechten voor onbepaalde tijd afgekocht. Deze graven leveren geen inkomsten meer maar worden wel onderhouden. Begraafplaatsen in Nederland zijn

daardoor zelden meer kostendekkend. Tegelijkertijd geldt het onderhoud voor beide begraafplaatsen – Oostergaarde en Elzenhof.

Bij de herziening is toentertijd rekening gehouden met de toenemende kapitaallasten, o.a. voor:

- De aula van de Oostergaarde - verbouwd t.b.v. diensten voor kleinere groepen in een familiere setting, naast de aanpassing aan arbo eisen van de werkplaats/kantine.
- De Elzenhof – uitbreiding met de laatste twee fasen. Momenteel lopen de laatste voorbereidende werkzaamheden van grondaankoop en civieltechnische uitwerking. De daadwerkelijke uitvoering start 2021.
- Vanaf 2017 laat de exploitatie – door structureel achterblijvende inkomsten - zien dat we het kostendekkingspercentage terugloopt en dekking niet sluit op basis van de jaarrekening. De dekking schommelt over de afgelopen 10 jaar rond de 95%, maar de afgelopen twee jaar op 83% (zie verder hoofdstuk 4).

Ontwikkelingen en trends

- Teruggave graven
We zien dat steeds vaker graven terug worden gegeven en zo weer beschikbaar komen voor begraven. In het verleden bleef een graf in de familie. Omdat we steeds meer zien dat mensen cremieren neemt de animo voor het behouden van een graf af en wordt kleiner onder nabestaanden. De graven komen weer in bezit van de gemeente.
- Begraven Oostergaarde
De verwachting was dat met de opening in 2003 van de Elzenhof er minder zou worden begraven op de Oostergaarde. Door teruggave van graven zien we nu dat er meer begrafenissen plaatsvinden op de Oostergaarde dan de Elzenhof (150 op Oostergaarde tegen 100 op de Elzenhof).
De verwachting is dat deze trend zich doorzet en de huidige verhouding de komende jaren zo blijft.
- Prognoses
De verwachting is dat de uitgifte van graven en het aantal begrafenissen de komende vijf jaar achter zal blijven op de oude prognoses (we hebben hierbij geen rekening gehouden met de oversterfte door corona). De prognose is dat de komende 10 jaar de benodigde graven met ca 50 zal toenemen. Dat betekent ca. 5 per jaar. Het is logisch dat de kostendekkendheid afneemt.
- Beheerkosten uitbreiding Elzenhof
Bij een groter Elzenhof hoort uiteraard ook meer beheer en onderhoud. Vanaf 2022/2023 zal dus ook het beheer toenemen en de daarbij behorende beheerskosten
- Duurzaamheidsbeleid & Klimaat
In 2008 zat duurzaamheid nog niet in ons handelen. Toentertijd waren de uitgangspunten voor het duurzaamheidsbeleid nog niet opgenomen in de exploitatie van de begraafplaatsen. Dat is tegenwoordig anders, het veranderende klimaat heeft effect op al ons handelen en waar het binnen de financiële kaders past wordt uiteraard gekozen voor de duurzaamste opties (elektrische voertuigen). Met name droogte heeft effect op de keuze van beplanting en voorzieningen. Aan de andere kant zijn begraafplaatsen mooie koelte-eilanden in een stedelijke omgeving en plekken waar ook in tijden van hevige regenbuien voldoende water kan infiltreren.

3 De kosten van begraven

3.1 De kosten van onze begraafplaatsen

Vergelijking omliggende gemeenten

Alle gemeenten mogen de werkelijke kosten voor het graf doorberekenen aan hun burgers, de kosten voor rechten, delven en onderhoud.

Als we willen vergelijken met ons omliggende gemeenten blijken de tarieven maar moeilijk vergelijkbaar. Bij de ene gemeente is de aanschaf van het graf voor 20 jaar veel goedkoper, maar het onderhoud weer veel duurder.

Ter vergelijking is de gemiddelde prijs van een familiegraf voor een periode van 30 jaar bijna € 2.600 (Elburg, Zeewolde, Lelystad, Nunspeet, Ermelo, Putten, Amersfoort, Harderwijk), in Harderwijk zijn de kosten € 1.666. Elburg en Zeewolde zijn in deze vergelijking stukken duurder, namelijk € 4.500 en Zeewolde € 3.700. Landelijk gezien is Groningen verreweg het duurste met € 7.308 voor 30 jaar en Losser het goedkoopst met € 733 voor 20 jaar.

Bij een echt vergelijk hebben we de totale kosten (kopen van een graf, begraven, monument, onderhoud) voor 20 jaar gezien en komen we gemiddeld op een bedrag van € 4.500, waarbij Elburg (ruim € 9.000) de gemiddelde prijs verhoogd. Zonder Elburg is de prijs ruim € 3.900 en zijn de kosten in Harderwijk (ruim € 3.700) vergelijkbaar met de ons omringende gemeentes. Ook de prijzen van het bijzetten van een urn variëren per gemeente sterk en zijn slecht vergelijkbaar. Prijzen variëren van € 110 per jaar tot € 600 per jaar. Harderwijk is met € 300 wederom gemiddeld.

	gemiddeld	Harderwijk	Nunspeet	Lelystad	Zeewolde	Ermelo	Amersfoort	Putten	Elburg	Oldebroek
kopen van een graf	2027	1110	1179	758	2566	2100	1941	855,5	4505,8	3230,6
begraven	1049	928	1945	941	578	910	917	765	1685,7	771,2
monument	106	190	143	135		48	53	69,5		
onderhoud	1360	1506	1537	1518	464	515	1220	1640	2847,3	989,28
totaal kosten voor een periode van 20 jaar	4507	3734	4804	3352	3608	3573	4131	3330	9039	4991

Trend cremen

Het blijkt dat er t.a.v. cremen grote verschillen per provincie zijn – gemiddeld is het landelijk zoals gezegd 1/3 – 2/3. In Zeeland is de verhouding 44% begraven en 56% cremen, in Limburg daarentegen 12% begraven en 88% cremen.

Harderwijk komt overeen met de provincie Gelderland 37% begraven en 63% cremen, daarmee is de inschatting 1/3 – 2/3 niet verkeerd.

3.2 Huidige begroting

We willen gedifferentieerde eerlijke tarieven die in verhouding staan tot de gemaakte kosten. Wij vinden het belangrijk dat begraven betaalbaar blijft voor onze inwoners en de tarieven zo min mogelijk stijgen.

Onze huidige tarieven zijn gebaseerd op keuzes gemaakt in 1998 bij de advisering uitbreiding de Elzenhof. Deze tarieven zijn sindsdien niet meer beoordeelt anders dan met een index verhoging. We denken dat hierdoor de tarieven niet meer kloppen met de huidige activiteiten die hier aan te grondslag liggen.

De begrote en werkelijke kosten en baten van de begraafplaatsen zijn in onderstaande tabel weergegeven. In de bijlage vindt u de analyse.

Jaar	Lasten	Baten	Saldo	Kostendekkend
2011	897.841	831.499	- 66.342	92,6%
2012	789.827	790.028	201	100%
2013	785.575	779.549	- 6.026	99,2%
2014	779.615	751.214	- 28.401	96,4%
2015	771.783	794.892	23.109	103%
2016	933.987	839.068	- 94.919	90%
2017	2.020.176*	2.159.289*	139.113*	107% *
2018	779.772	824.919	45.147	105,8%
2019	1.083.536	846.616	- 236.920	78,1%
2020	1.035.538	910.109	- 125.430	87,9%

NB Bron 2011 – 2019 uit Tariefberekening/samenwerking/sisa

**Door het omzetten van de bestemmingsreserve '7240 Afkoop onderhoud graven' naar de voorziening '7244 Voorziening afkoop onderhoud graven' is er eenmalig hogere baten en lasten van € 1.200.372,50 te zien in 2017. Dit betreft het overboeken van het saldo via de exploitatie.*

De beheerkosten van de begraafplaatsen zijn hoger dan de inkomsten, en dus niet kostendekkend. De gemiddelde kostendekkendheid voor de periode 2011-2020 bedraagt afgerond 96 %, maar de laatste twee jaar slechts 83%.

Verdelen we de kosten naar onderdelen dan is dit voor 2019 :

	Bedrag	Procentueel
Onderhoud groen en wegen	€ 216.965	20 %
Delven graven	€ 194.466	18 %
Onderhoud graven	€ 256.627	24 %
Onderhoud aula's	€ 42.777	4 %
Kapitaallasten	€ 234.500	22 %
Overige kosten	€ 138.198	12 %
Totaal	€ 1.083.536	100 %

Bij deze kosten zien we dat 4 posten rond de 20% liggen. In het oog springen de kapitaallasten met 22%. De afschrijving van gebouwen en gronden is voor een begraafplaats om een aantal redenen voor de tarieven nadelig.

Gebouwen en terreinen, meerjarenonderhoud en het beheerplan zijn gebaseerd op eeuwig durend in stand houden. Dit betekent dat de afschrijving van deze investering met een "korte" afschrijftermijn nadelig is voor de tarieven ten tijde van afschrijving. Een uitgesmeerde afschrijving voorkomt deze fluctuatie enigszins. We weten dat vanaf 2028 de kapitaallasten substantieel zullen afnemen. Tot 2028 80% (reeds in begroting opgenomen) aanpassen zou betekenen dat tijdelijk hogere tarieven worden berekend en na 2028 er weer afgeschaald kan worden naar lagere tarieven, dat is onwenselijk.

We willen er graag voor zorgen dat de verrekening van de kapitaallasten in de tarieven gewogen gebeurt en niet onevenredig de tarieven belast in een bepaalde tijdsperiode. Daarnaast moet een uitvaart betaalbaar blijven voor elke inwoner van de gemeente Harderwijk en een sterke fluctuatie van tarieven is daarbij niet verstandig.

De verrekening van de kapitaallasten komt door de investeringen t.b.v. begraafplaats Elzenhof. Ook zijn er reservering van gronden om een eventuele uitbreiding begraafplaats te kunnen realiseren in de begroting opgenomen.

4 Begraafplaatsen en de bedrijfsvoering hoe nu verder

4.1 Inleiding

Om het hoofd te bieden aan alle uitdagingen die we hebben en recht te doen aan de beleidsuitgangspunten hebben we het beheer van de begraafplaatsen gekoppeld aan een viertal thema's. Deze thema's zijn richtinggevend voor onze dienstverlening en het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen voor de komende jaren. Door deze thema's te gebruiken als richtlijnen denken we nabestaanden en inwoners van Harderwijk een plek te bieden om zo op een respectvolle manier afscheid te nemen en te gedenken.

4.2 Begraafplaatsen een bijzondere plek in stedelijk perspectief

De begraafplaatsen de Elzenhof en de Oostergaarde zijn unieke plekken in de gemeente. Door hun groene invulling, rust en ruimte hebben ze naast de functie van een plek voor begraven en het verwerken van verdriet voor de nabestaanden ook andere maatschappelijk functies.

Een begraafplaats is niet zomaar openbaar groen, maar ook niet zomaar een park. Het is de plek waar we overledenen begraven liggen en asbussen worden bijgezet. Waar mensen rouwen en gedenken. En waar mensen komen voor de rust, de vogels en de oude stenen.

Bijzondere graven en gedenktekens zijn het waard zo lang mogelijk in stand te worden gehouden, dat geeft ook waarde aan begraafplaatsen.

Voor een leefbare stad zijn groene plekken steeds belangrijker. Niet alleen nu in Coronatijd maar ook omdat de zomers steeds warmer worden. De begraafplaatsen met hun oude bomen en schaduw kunnen voor de bewoners een belangrijke locatie worden om koelte te vinden en helpen zo bij het tegengaan van hittestress. Ook helpen oude bomen bij waterberging.

Een plek die wordt ontdekt en zeer welkom is als men parken of het bos te druk vindt. De parkfunctie van de begraafplaats kan dus worden versterkt, ze bieden een rustgevende plek in het groen.

Daarnaast kijken we tegenwoordig ook met andere ogen naar groen – namelijk door hun “ecosysteemdiensten” te benoemen.

De gemengde beplanting van begraafplaatsen speelt een grote rol in de opname van fijnstof en CO₂. Hiermee wordt de luchtkwaliteit verbeterd. Door in de soortkeuze hier extra aandacht aan te besteden kan deze functie verder worden versterkt.

De afname van de rijkdom aan dieren en planten gaat in Nederland erg snel. De biodiversiteit is essentieel voor het in stand houden van ecosystemen en daarmee een gezonde leefomgeving.

Oude begraafplaatsen, zoals de Oostergaarde en de joodse begraafplaats zijn vanuit dit oogpunt van grote waarde. De Elzenhof ontwikkelt zich.

Met kleine aanpassingen kunnen op begraafplaatsen de natuurkwaliteiten en -waarden naar een hoger plan worden getild en bijdragen aan herstel van de biodiversiteit. Dit kan ook bijdragen aan een positief imago van begraafplaatsen als belangrijke groengebieden.

Dat past ook in het duurzaamheidsbeleid van de gemeente, waarbij klimaatadaptatie en biodiversiteit belangrijke onderdelen zijn.

Voordelen van deze groen plekken hebben effect op de hele stad en niet alleen voor de nabestaanden. Als gemeente lever je aan je inwoners een goede dienst met goed verzorgde en goed beheerde begraafplaatsen.

We willen de begraafplaatsen dus niet alleen beschouwen als plekken waar we begraven en cultuurhistorie kunnen vinden, maar een integraal onderdeel laten zijn van de Harderwijkse en Hierdense amenleving.

4.3 Afscheid en gedenken met respect en aandacht

Harderwijk legt er een eer in kwaliteit en passende voorzieningen te bieden voor een waardig afscheid. De herdenking, zowel op moment van uitvaart als jaren daarna, is voor iedereen anders. We willen voor de verschillende wensen de mogelijkheden bij de uitvaart bieden om voor de nabestaanden het verdriet zo goed mogelijk te kunnen verwerken.

Harderwijk wil zowel grote uitvaarten (de Elzenhof) tot uitvaarten in huiselijke sfeer (de Oostergaarde) kunnen bieden met beeld en geluid passend bij onze tijd. Tegelijkertijd een hoog service niveau tijdens plechtigheden kunnen bieden en bij de uitvaart het voorlopen voortzetten. Ook na de begrafenis moeten nabestaanden terug kunnen komen om te gedenken en zo hun verdriet te verwerken. Een verzorgde begraafplaats hoort daarbij. Wij vinden dat begraafplaatsen op het hoogste kwaliteitsniveau moeten worden onderhouden en willen graag op dat kwaliteitsniveau blijven onderhouden. Zo kunnen wij voorzieningen blijven bieden die passen bij deze tijd.

We willen dat de begraafplaatsen een hoog service niveau bieden zowel gedurende als na de plechtigheid passend bij deze tijd. Onze inwoners mogen dat van ons als gemeente verwachten.

4.4 Veranderende maatschappij en steeds meer individuele keuzes

Er zijn veel ontwikkelingen op het gebied van lijkbezorging, afscheid nemen en herdenken. We willen graag aan iedereen in de Harderwijker samenleving een plek bieden en dus ook voor nu en in de toekomst hier zoveel mogelijk op inspelen.

We zien dat naast het standaard graf er steeds meer wensen zijn om uiting te geven aan de eigen wens hoe nabestaanden de overledene willen gedenken, passend bij die persoon. Ook bij cremeren zien we steeds meer verschillende vormen. In Harderwijk willen we hieraan dan ook graag meewerken.

Uitgangspunt is dat iedereen op zijn eigen manier afscheid kan nemen en om te gedenken terecht kan in Harderwijk. Daarbij zoeken we een balans tussen mogelijkheden, beheerbaarheid en het effect op anderen. Belangrijk hierbij is dat men zich welkom voelt en het toch beheerbaar blijft.

Een aantal voorbeelden om dit te illustreren

- *Ook voor cremeren en as bestemmingen een plek*
Het aantal mensen dat kiest voor een crematie in plaats van een graf neemt al jaren toe. Het is niet de verwachting dat die trend zal keren. De afgelopen jaren lijkt het zich te stabiliseren op 1/3 begraven en 2/3 cremeren.
- *Geen beperkingen aan het graf*
Indien er wordt begraven kan iedereen de vorm en producten bij een graf vrij kiezen, als gedenkplaatjes op een veldkei of een waterelement. Ook kan een urn in een graf worden bijgeplaatst. Dat geeft verschillende sferen op de begraafplaats.
- *Persoonlijke invulling*
Er is meer belangstelling voor een persoonlijke invulling van het afscheid. Het afscheid wordt ook benut om het leven van de overledene te vieren. Daarbij worden vaker (nieuwe) rituelen ingezet. Bijvoorbeeld het adopteren van een boom als gedenkteken. In dit beheerplan wordt dit voorstel in hoofdstuk 4 behandeld.
- *Andere vormen van begraven*
Er is steeds meer behoefte aan andere vormen van begraven, zoals natuurlijk begraven. Dit wordt steeds populairder. De branchevereniging verwacht dat op den duur 5% van de

overledenen zal kiezen voor natuurbegraven. Het grote voordeel is dat eeuwigdurende grafrust wordt gegarandeerd en er geen onderhoud door de nabestaande hoeft te worden gepleegd. Bij “echte” natuurbegraafplaatsen is men geen onderhoud verschuldigd, want het onderhoud wordt vaak aan een natuurorganisatie bijv. Natuurmonumenten overgedragen. Op de Elzenhof willen we dit ook mogelijk maken, hierbij blijft de gemeente echter altijd onderhouden (zie hoofdstuk 5).

- *Zelf keuzes maken*

Burgers zijn steeds mondiger en opzoek naar informatie om eigen keuzes te maken, dat uit zich door een eigen plek te kiezen of een speciale plek voor een ongeboren kind.

- *Groots afscheid of klein en intiem*

In Harderwijk willen alle typen begrafenissen faciliteren. Voor grote(re) gezelschappen is de Elzenhof geschikt, voor kleinschalige bijeenkomsten is de familiale setting op de Oostergaarde zeer geschikt.

We willen voor iedereen een plek bieden waar ze op hun eigen manier afscheid kunnen nemen en gedenken.

4.5 Eerlijke kosten toerekening

Bij de eigen keuze van afscheid nemen en gedenken horen ook kosten. Belangrijk daarbij is dat de basiskosten niet te hoog worden, wij willen een ieder een waardig afscheid bieden.

Bij speciale wensen werken wij graag mee, maar dat brengt andere kosten met zich mee. Dat kan gevolgen hebben, vandaar dat wij pleiten voor gedifferentieerde tarieven en het extra gebaseerd wordt op de daadwerkelijke kosten.

We willen een basis hebben die voor de meeste mensen betaalbaar is, bij extra wensen brengen wij daarvoor apart kosten in rekening.

In het een enkel geval zijn er geen nabestaanden en is er de “gemeentelijke begrafenis”, die de gemeente faciliteert en betaald, maar met dezelfde waardigheid gebeurt.

5 Toekomstbestendige begraafplaatsen

Begraafplaatsen zorgen naast een mooie rustplaats voor overledenen ook voor een leefbare stad met hun statige monumentale bomen, grafzerken en rust. Begraafplaatsen hebben dus meerdere maatschappelijk functies. Voor een gezonde exploitatie zijn begraafplaatsen echter niet geschikt, je weet nooit hoeveel begravingen gaan plaatsvinden en vaak hebben we met een schommelende exploitatie te maken.

We hebben onderzocht welke mogelijkheden er zijn om naar een evenwichtigere kostendekkendheid te gaan, maar dat blijft lastig. Een kostendekkendheid (er zijn meer lasten dan baten) van 90% in ieder geval tot 2028 vinden wij reëel. Met dit percentage zijn de directe kosten van de lijkbezorging gedekt.

De inkomsten zijn een paar jaar geleden realistisch geraamd. Maar de dekking is niet meer sluitend in de begroting en de jaarrekening. Het in het verleden gehanteerde uitgangspunt van 100% kostendekkend blijkt in de praktijk niet meer haalbaar. Niet alleen in Harderwijk, maar in heel Nederland. De vraag is dan waar valt op te bezuinigen en waar zien wij oplossingen om het tekort terug te brengen?

Om naar een sluitende begroting te gaan lijkt het logisch de tarieven te verhogen, het gevaar daarbij is dat we in vergelijking met omliggende gemeentes duurder worden en het risico ontstaat dat men gaat begraven in de omliggende gemeentes. Hierdoor wordt er minder begraven in Harderwijk en nemen de opbrengsten verder af.

Er vinden ook begrafenissen plaats zonder dat daar dekking (of slechts een klein deel) tegenover staat. Dit zijn begrafenissen van mensen zonder familie of minder vermogenden.

Ook de verhouding cremieren begraven speelt bij de kostendekkendheid, er wordt steeds minder begraven en we moeten de begraafplaatsen wel in stand houden. Daarnaast leven mensen ook langer.

Maar het belangrijkste zijn de kosten die het onderhoud met zich mee brengen. Als gemeente mogen onze bewoners en bezoekers verwachten dat de begraafplaatsen er steeds verzorgd en netjes uitzien, we onderhouden op hoge kwaliteit. In 2003 dachten we nog dat de Elzenhof de belangrijkste begraafplaats zou worden en de Oostergaarde kon worden afgebouwd, dat blijkt door de teruggave van graven in de praktijk niet zo, vandaar dat we twee begraafplaatsen op hoog niveau onderhouden.

Ook de instandhouding van de gebouwen – een noodzakelijk onderdeel van de begraafplaatsen – vraagt om budgetten, waarbij zoals bovenstaand geschetst een relatief korte afschrijvingstermijn (40 jaar) wordt gehanteerd. De wens is de kapitaallasten over een langere periode te spreiden.

De instandhouding van de inrichting vraagt om onderhoudsgelden. De graven en monumenten worden onderhouden, de paden en het groen.

Als gemeente kun je de keuze maken dat niet alle activiteiten daadwerkelijk worden verhaald op de lijkbezorgingsrechten. Een voorbeeld – de begraafplaats is dusdanig mooi of heeft veel cultuurhistorie (bijvoorbeeld door waardevolle grafmonumenten) dat veel wandelaars de begraafplaatsen bezoeken. Je kunt dan overwegen om extra kosten ten laste van de algemene middelen te brengen.

Daarnaast kunnen niet alle werkzaamheden (omdat het te specialistisch is en daarmee te duur in eigen beheer) door de eigen dienst worden gedaan en er dus werk wordt uitbesteed. Deze werkzaamheden vallen niet onder het BTW compensatiefonds.

Momenteel is de kostendekkendheid 85 %, maar zien dat verder teruglopen. Met ingrepen achten wij 90% haalbaar. Bij een kostendekkendheid van 100% is dit 2 ton, bij een kostendekkendheid van 90% is dit 1 ton en is er aanvullende financiering uit andere bronnen noodzakelijk.

5.1 Oplossingsrichtingen

Om te komen tot een toekomstbestendige begraafplaatsen moeten keuzes gemaakt worden. We willen graag aan iedereen in de Harderwijker samenleving een plek bieden en dus ook voor nu en in de toekomst hier zoveel mogelijk op inspelen.

Zijn er mogelijke oplossingen en zijn die gewenst?

Hierbij hebben wij ze in categorieën verdeeld conform de voor ons belangrijke thema's

1. Begraafplaatsen – een bijzonder plek in de stedelijke perspectief
2. Afscheid en gedenken met respect en waardigheid
3. Veranderende maatschappij en individuele keuzes
4. Eerlijke kosten toerekening

Thema 1 Begraafplaatsen – een bijzondere plek in de stedelijke perspectief

- *Groene Oase*

Begraafplaatsen zijn groene oases in de stad en voor een leefbare stad zijn groene plekken steeds belangrijker. De begraafplaatsen vervullen hiermee een belangrijke rol, vooral Oostergaarde. Oostergaarde kent al heel veel bijzondere boomsoorten. We kunnen overwegen een gedeelte van deze maatschappelijke kosten niet toe te bedelen aan alleen begraven. *Ons voorstel is om een deel van de begraafplaatskosten te dekken uit de algemene middelen en dus niet te kiezen voor 100% dekkende tarieven maar voor 90%.*

- *Bomen arboretum*

Mensen zoeken tegenwoordig sneller naar een persoonlijke invulling. Wij krijgen regelmatig verzoeken om een boom als gedenkteken te plaatsen. Het adopteren van een boom kunnen we introduceren. Zo kan de begraafplaats zich ontwikkelen tot gemeentelijk arboretum. Dat komt ook de biodiversiteit ten goede.

Ons voorstel is om het mogelijk te maken herdenkbomen te planten a € 750 per stuk .

Thema 2 – Afscheid en gedenken met respect en waardigheid

- *Versoberen beheer en afname beeldkwaliteit*

Het groenonderhoud belast de kosten van het beheer het zwaarst. Kostenreductie (de kosten voor beheer en begeleiding van uitvaarten) betekent een totaal ander beheer van de begraafplaatsen en heeft als consequentie dat we het uitgangspunt van een nette en verzorgde begraafplaats los moeten laten. Dit heeft grote gevolgen voor de beleving van onze bezoekers en het waardig afscheid nemen voor de nabestaanden.

Ons voorstel is om dit niet te doen.

- *Gedenkplaatjes*

Harderwijk is bijzonder met haar foetusbegraafplaats. Elders in Nederland is dit niet mogelijk. Breder uitdragen in de omgeving zou een aantrekkende werking kunnen genereren. Het mogelijk maken van het plaatsen van een gedenkplaatje kunnen we verder mogelijk maken.

Ons voorstel is om het plaatsen van een gedenkplaatje mogelijk te maken a € 50 per stuk .

- *Bijzondere monumenten*

Vooral de begraafplaats Oostergaarde heeft een aantal cultuurhistorisch waardevolle monumenten, naast de oorlogsgraven. Vaak is er geen rechthebbende meer bekend en dreigt het gevaar dat deze monumenten worden verwijderd. Dat willen we niet, deze stenen dragen bij aan de sfeer en beleving van de begraafplaats. We stellen voor een gedeelte van deze maatschappelijke kosten niet toe te bedelen aan alleen begraven.

Ons voorstel is om deze waardevolle grafmonumenten in stand te houden en te dekken uit de algemene middelen en dus niet te kiezen voor 100% dekkende tarieven maar voor 90%.

Thema 3 - Veranderende maatschappij en individuele keuzes

- *Natuurlijk begraven*

Natuurlijk begraven, waarbij de overledenen eeuwige durende grafrust krijgen, is een nieuwe ontwikkeling. Dat kunnen we op de Elzenhof mogelijk maken. Dat betekent wel dat deze grond niet meer uitgeefbaar is. Het beheer en onderhoud zou de toekomstige kosten moeten dekken door afkoop van het onderhoud.

Ons voorstel is om dit mogelijk te maken en een deel van de gronden van de Elzenhof ter beschikking te stellen voor natuur begraven. Als afkoopbedrag willen we een tarief van € 12.500 hanteren (begraven, graf onbepaalde tijd en afkoop onderhoud).

- *Watelement Elzenhof en as uitstrooien*

Op de Elzenhof is recent een watelement toegevoegd wat op de exploitatie van de begraafplaats rust. In de toekomst kan dit watelement gebruikt worden als “uitstrooiveld”, tevens kunnen er urnen als bijzonder element langs het water worden geplaatst.

Ons voorstel is om hiervoor nieuwe tarieven te introduceren.

- *Bijplaatsen urnen*

De kosten voor het bijplaatsen van een urn in een urnenmuur of in een graf zijn gelijk. Voor het een hoeven veel minder handelingen te worden uitgevoerd dan voor het ander.

Ons voorstel is om hiervoor verschillende tarieven voor te hanteren.

- *Afkoop onderhoud onbepaalde tijd*

Men kan het grafonderhoud voor 60 jaar vooruitbetalen (60 x jaarlijks onderhoudstarief).

Daarmee is de afkoop van een Eeuwigdurend graf voor onbepaalde tijd afgekocht.

Ons voorstel is om de tarieven hierop aan te passen

Thema 4 - Eerlijke kosten toerekening

- *Verhoging tarieven*

We kunnen de tarieven zodanig verhogen dat de begraafplaats kostendekkend is, maar we worden dan veruit de duurste locatie in de regio. De nabestaanden worden geconfronteerd met zeer hoge kosten waar ze geen keuze in hebben anders dan uit te wijken naar een andere gemeente.

Ons voorstel is om dit niet te doen.

- *Kapitaallasten*

Vanaf 2028 lopen de kapitaallasten af. Dan kunnen we tarieven verlagen, maar moeten naar allerwaarschijnlijkheid die na een paar jaar weer moeten ophogen, zo blijven de bedragen fluctueren. Dat willen we liever niet. Dit is ook onnodig omdat

- in de budgetten rekening gehouden wordt met het eeuwigdurend in stand houden. Bijvoorbeeld voor de paden is een voorziening opgenomen waarin we jaarlijks geld doteren. Voor de gebouwen hanteert het MJOP als uitgangspunt eeuwigdurend in stand houden. Een nieuwe investering bij het aflopen van de kapitaallasten is dus niet nodig.
- Het is niet realistisch te verwachten dat de gronden weer vrij komen van de begraafplaatsen waarvoor dus investeringen in ieder geval binnen dat tijdsbestek afgeschreven moeten zijn.

Ons voorstel is om de tarieven niet te laten fluctueren met deze afschrijving en de kapitaallasten over een langere periode af te schrijven.

- *Tarieven aula's*

De huur van de aula is in vergelijking met omliggende gemeenten niet duur. De zaalhuur en het van gebruik van beeld en geluid apparatuur kunnen worden verhoogd.

Ons voorstel is om dit zichtbaar te maken in de tarieven voor gebruik van de aula.

- *Investering/Voorziening*

De investering en de voorziening tussen aula Oostergaarde en Elzenhof inzichtelijk te maken in de tarieven. De huur van de aula op de Elzenhof is hoger (grotere gezelschappen) dan de huur van de aula op de Oostergaarde (intieme kleine gezelschappen)

Ons voorstel is om dit zichtbaar te maken in de tarieven voor gebruik van de aula.

- *Zaterdagtarief*

Bij het op zaterdag begraven hanteert de gemeente tot op heden hetzelfde tarief als op door de weekse dagen. Onze medewerkers kosten op zaterdag echter meer. Toch hanteren we tot op heden hetzelfde tarief. Door begraven binnen zes dagen biedt dit iedereen de mogelijkheid om te kiezen voor een andere dag.

Ons voorstel is de legesberekening meer af te stemmen op de reguliere werktijden

6 BIJLAGEN

6.1 Plattegrond Oostergaarde en bijbehorend areaal

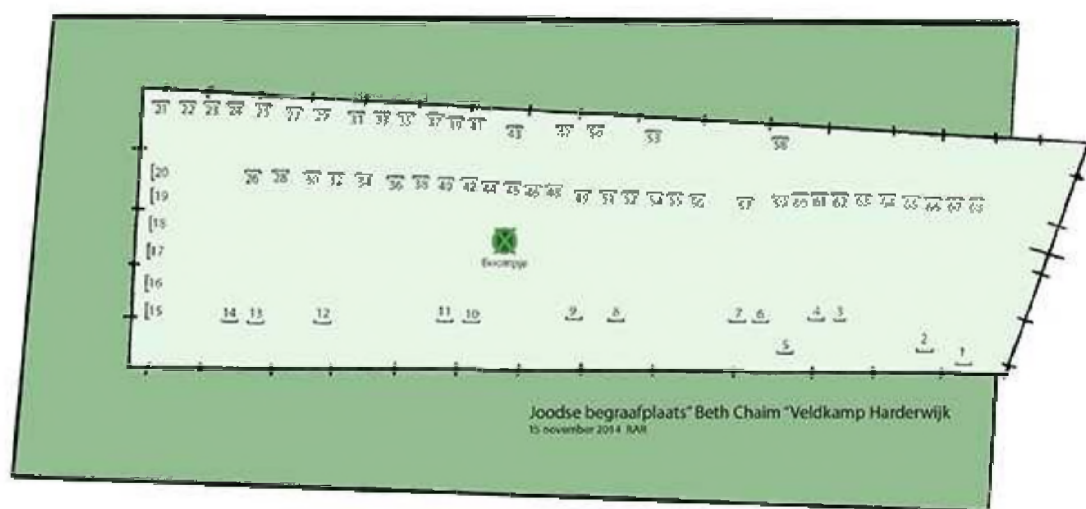
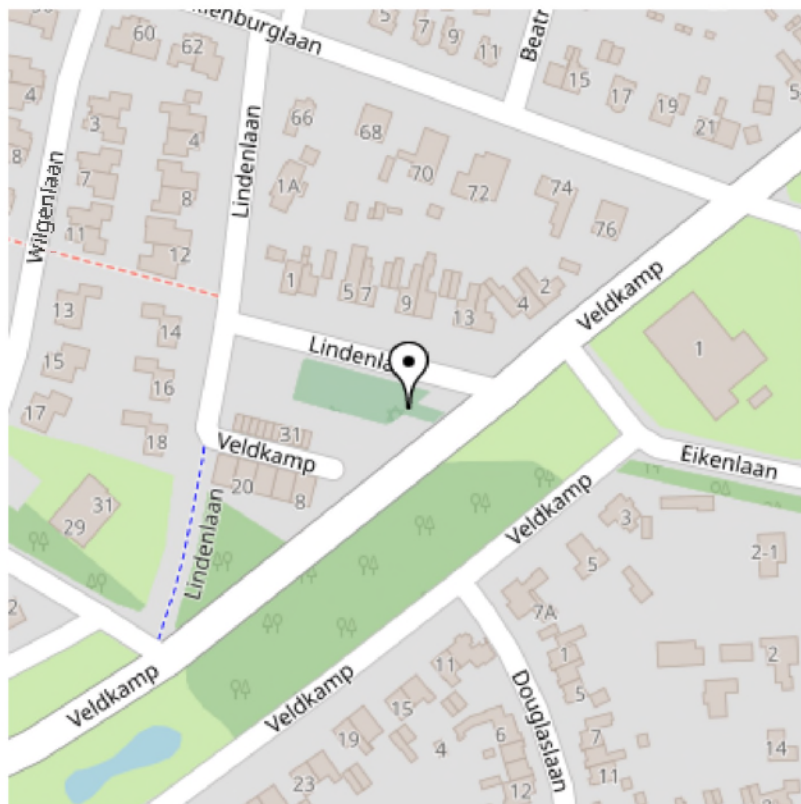
Arealen: 71.000 m²

6.2 Plattegrond Elzenhof en bijbehorend areaal

Arealen: 67.000 m²

6.3 Plattegrond Beth Chaim en bijbehorend areaal

Arealen: 1.100m²

6.4 Geraamde kosten

begroting op basis van realistisch ramen lasten voor de komende beheerperiode					
	2022	2023	2024	2025	2026
TOTALE LASTEN BEGRAAFPLAATSEN	€ 1.058.631,17	€ 1.005.858,37	€ 1.017.262,61	€ 1.189.015,32	€ 992.599,44
ONDERHOUD	€ 804.693,57	€ 751.918,77	€ 763.322,01	€ 925.235,42	€ 727.609,54
GROEN	€ 243.118,47	€ 243.118,47	€ 243.118,47	€ 243.118,47	€ 243.118,47
WEGEN	€ 22.278,50	€ 22.278,50	€ 22.278,50	€ 22.278,50	€ 22.278,50
REINIGING	€ 15.637,76	€ 15.637,76	€ 15.637,76	€ 15.637,76	€ 15.637,76
ACCOMMODATIE	€ 142.255,46	€ 91.681,98	€ 98.234,44	€ 256.232,30	€ 63.383,01
BEGRAVEN	€ 207.661,74	€ 204.818,24	€ 209.026,83	€ 212.300,18	€ 206.952,76
MACHINES	€ 36.670,39	€ 36.670,39	€ 36.670,39	€ 36.670,39	€ 36.670,39
OV&TI	€ 24.326,00	€ 24.326,00	€ 24.326,00	€ 24.326,00	€ 24.326,00
DIVERS	€ 58.846,89	€ 58.846,89	€ 58.846,89	€ 58.846,89	€ 58.846,89
INVESTERINGEN	€ -	€ -	€ -	€ 9.837,30	€ 11.047,30
KAPITAALLASTEN	€ 253.937,60	€ 253.939,60	€ 253.940,60	€ 253.942,60	€ 253.942,60

6.5 berekening kostendekkendheid bij 80%, 90% en 100%

100% kostendekkendheid vraagt om 347 begrafenissen per jaar

90% kostendekkendheid vraagt om 312 begrafenissen per jaar

80% kostendekkendheid vraagt om 277 begrafenissen per jaar

Momenteel hebben we rond de 250 begrafenissen per jaar. Bij een toename – te verwachten door de vergrijzing – is een kostendekkendheid van 80% reëel.

Bij een indexatie en een lichte stijging van het aantal overledenen blijft de kostendekkendheid onder de 80%. Zoals boven geschetst achten wij een kostendekkendheid van 80% reëel.

2019	1.083.536	846.616	-236.920	78%
2020	1.035.538	910.109	-125.430	88%
2021	1.298.712	1.010.300	-288.412	78%

Bronnen

Gemeentelijke plannen en beleidsstukken:

Collegeprogramma 2018-2022. 'Aanpakken met ambitie'. Harderwijk, 2018

Kadernota 2020-2023. Stad met ambitie. Harderwijk: 2019

Structuurvisie Harderwijk 2031, Harderwijk: 2012

Themabegroting 2019-2022. Harderwijk: 2018

Duurzaamheidsvisie Harderwijk *De Duurzame stad*, concept. Harderwijk, juli 2019

JH Spijker, CMJ Jacobs G Mol (2019) Aanpak hittestress Harderwijk. Wageningen: Wageningen Environmental Research